

СЕКЦІЯ 3. АРХІВИ ТА ЗБЕРІГАННЯ ДОКУМЕНТНОЇ ІНФОРМАЦІЇ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ ВІЙНИ

Панченко Ірина Олександрівна

(наук. керівник – канд. філол. наук, доцент Чередник Л. А.)

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», м. Полтава

ОЦИФРУВАННЯ ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМ РОЗВИТКУ АРХІВНОЇ СФЕРИ

Однією із пріоритетних задач у процесі удосконалення архівної сфери в Україні є постійна інформатизація архівних процесів. Сучасні дослідники вважають, що актуальними завданнями інформатизації в архівній сфері є оцифрування національного архівного фонду України (НАФ), організація зберігання цифрових копій та надання до них доступу через мережу «Інтернет».

Відомо, що оцифрування – це процес переведення інформації в цифрову форму [4]. Насамперед оцифровують документи, які мають статус особливо цінних та унікальних, а також матеріали підвищеного попиту.

Перевагами оцифрування документів є:

- 1) забезпечення збереженості оригіналів;
- 2) формування електронної інформаційно-пошукової системи, а це, зі свого боку, полегшує доступ до архівної інформації;
- 3) тривалість зберігання документів тощо.

Цей процес має й низку недоліків, з-поміж яких виділимо:

- 1) пошкодження оригіналів документів, особливо коли використовується неправильно обладнання;
- 2) заміна обладнання чи носіїв інформації через постійну модернізацію вітчизняної та світової технічної та програмної бази тощо.

Під час оцифрування документів вітчизняні архівні установи стикаються з такими проблемами: відсутність належного комп'ютерного та програмного забезпечення; брак фінансів; відсутність у працівників навичок та вмінь роботи з сучасними інформаційними технологіями та їхнє небажання вчитись новому. Ці проблеми уповільнюють темпи впровадження інформаційних технологій у діяльність архівних установ.

Важливою та актуальною проблемою у процесі оцифрування архівних документів є питання їх збереження та доступу. Новітні інтернет-сервіси, а зокрема хмарні сервіси, можна використовувати для зберігання та захисту таких матеріалів.

Хмарні сервіси – це інформаційні технології, що надаються інтернет-сервісу або конкретній мережі, й оплачуються залежно від використання [5]. Цифрова копія документа матиме необмежений термін зберігання, якщо дотримуватись контрольних-превентивних процедур. Завдяки цьому для прийдешніх поколінь не втрачаються автентичні історичні надбання.

Сховище цифрових даних повинно бути надійним, цілісним, захищеним та, що не менш важливо, логічно структурованим. За основу можна взяти ієрархію тек із документами, яка буде відображати логічний зв'язок основних вузлів системи. Важливо, щоб організація сховища цифрових копій архівних матеріалів була простою та зрозумілою для користувачів.

Державний архів Полтавської області разом із FamilySearch – некомерційною генеалогічною та сімейно-історичною організацією, активно проводить заходи з оцифрування своїх фондів. Насамперед оцифруванню підлягають документи генеалогічного характеру, які покликані допомогти людям більше дізнатися про історію своєї родини. Уже зараз на сайті FamilySearch є доступ до генеалогічних ресурсів Державного архіву Полтавської області.

Самостійно Державний архів Полтавської області приділяє увагу оцифруванню описів архівних документів. Архівний опис документів – це архівний довідник, систематизований перелік одиниць зберігання архівного фонду, призначеного для обліку та розкриття змісту [2, с. 97]. Адже починаючи будь-який архівний пошук, дослідник передовсім звертається до описів наявних матеріалів. Щомісяця на сайт архіву додаються нові цифрові копії архівних описів.

Державна архівна служба України постійно проводить моніторинг стану оцифрування усіх процесів архівної справи та діловодства. Наприклад, за I півріччя 2020 р. державні архіви оцифрували майже 25 тис. одиниць зберігання та одиниць обліку документів Національного архівного фонду, із них більше 10 тис. опубліковано на офіційних вебсайтах [6].

Найкращі результати показали: Центральний державний історичний архів (м. Львів), Центральний державний кінофотофоноархів України імені Г. С. Пшеничного (м. Київ), Центральний державний науково-технічний архів України (м. Харків), а також державні архіви Київської, Тернопільської областей.

У процесі роботи над оцифруванням документів особливу увагу необхідно приділити дотриманню міжнародних стандартів і форматів. Це забезпечить додавання цих ресурсів у світовий інформаційний простір. Уже багато років за кордом фахівці архівної галузі розробляють нормативні документи для регулювання процесів оцифрування (стандарти, рекомендації тощо).

Зокрема, у 2011 р. профільний комітет Європейської комісії (European Commission's «Comite des Sages») опублікував «Рекомендації з оцифрування та онлайн-доступу до культурної спадщини та електронного збереження» («Recommendations on digitisation and online accessibility of cultural material and digital preservation») [1, с. 16]. Ці рекомендації висвітлюють організаційні та правові аспекти доступу до оцифрованих інформаційних ресурсів європейської культурної спадщини.

Нині головним напрямом роботи архівних установ, незалежно від країни світу, є впровадження та застосування сучасних технологій, а також формування цифрового контенту і подальше його використання. Це повинно відбуватися на базі нормативних документів. Багато країн вже розробило чи знаходяться на етапі розроблення нормативних документів, які координують процеси оцифрування архівного надбання. На сьогочасному етапі розвитку архівної сфери в Україні надважливим завданням є підготовка, впровадження та застосування нормативно-методичних документів, які будуть регулювати увесь процес оцифрування.

Отже, оцифрування архівних документів відкриває нові можливості поширення інформації. Нині цифровий аналог архівних матеріалів стає доступним великій аудиторії на необмеженій території. Поширення електронних автентичних історичних документів сприяє популяризації спадщини минулого, пропагуванню культурної ідентичності.

Список використаних джерел

1. Бюлетень Галузевого центру науково-технічної інформації з архівної справи та документознавства. Вип. 1 (27). Київ: Держ. арх. служба України, Укр. наук.-дослід. ін-т арх. справи та документознавства, Галуз. центр наук.-техн. інформації з арх. справи та документознавства, 2017. 92 с.
2. Калакура Я. С. Архівознавство. Київ, 2007. 316 с.
3. Оцифрування. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki> (дата звернення: 30.03.2022).
4. Оцифрування документів НАФ та довідкового апарату до них. URL: <https://archives.gov.ua/ua> (дата звернення: 30.03.2022).
5. Хмарні технології у бібліотеках URL: <https://www.slideshare.net/docshyr/ss-40261627>. (дата звернення: 30.03.2022).

Дудяк Ірина Вікторівна

(наук. керівник – канд. філол. наук, доцент Чередник Л. А.)

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», м. Полтава

РОЛЬ АРХІВІВ У ЗБЕРЕЖЕННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ

Архіви (від грецького – урядовий будинок) – інституції різної форми власності, що сприяють реалізації основної функції соціальної пам'яті, яка полягає у трансляції накопиченого